

# Materinska pomoč zdravemu in bolnemu dojenčku

MARJETA BERKOPEC

**Eden prvih priročnikov o negi zdravega in bolnega otroka v slovenskem jeziku, ki je bil namenjen dekletom in ženam oziroma laični javnosti, je bila leta 1919 izdana knjižica z naslovom *Nasveti materam, kako ohranijo dojenčka zdravega*. Napisal jo je dr. Matija Ambrožič, mladi zdravnik, ki se je na Dunaju specializiral za otroško zdravstvo in kasneje postal prvi predstojnik leta 1923 ustanovljenega Zavoda za socialno higiensko zaščito dece v Ljubljani.**

Leta 1921 je izšel priročnik *Materinska pomoč zdravemu in bolnemu detetu*, opremljen z enaindvajsetimi slikami. Dr. Ambrožiča je pri pripravi priročnika vodila želja, da na preprost in razumljiv način odgovori na vprašanja, ki bi jih mlada mati zastavila zdravniku. Oziroma kot je zapisal v uvodu: »V tej knjižici poskušam povedati našim ženam in dekletom, sedanjim in bodočim materam, kako se na najboljši način neguje in odgaja dete v prvem letu, da bo zrasel iz njega zdrav in veder človek. Poizkušam jim pokazati, od kod prete dojenčku nevarnosti in kako ga čuva mati pred njimi.« Vsebina priročnika je razdeljena na pet poglavij: Dojenčkov razvoj in njegova nega, Naravna prehrana dojenčka, Umetna prehrana dojenčka, O bolnem dojenčku in Dojenčkova kuhinja. Avtor pa ne piše samo o pravilni negi in prehrani dojenčka, ampak se dotakne tudi vzgoje in zastarelih prepričanj, ki so bila zakoreninjena v takratni družbi: »Čas, ko dobiva otrok zobe, smatrajo starodavne vraže za posebno nevaren. Vsled zob dobi baje otrok krč, božjast, kašelj, drisko in kdo ve, kaj še vse. Vse to ni nič res, vse to je prazna vera.« O tesnem povijanju otroka s povojem, ki je bilo običajna praksa med ljudmi zapiše: »Ali je res potrebna ta staroverska muka? Stare babe seveda vedo vse polno vraž, zakaj je povoj za lepo rast deteta potreben. Ali vse kar vedo o tem, so prazne marnje in neresnica. Povijanje nima niti ene same koristi za dojenčka. Ravno nasprotno je res: povijanje ni zanj samo skrajno mučno, nego tudi jako škodljivo.« In v nadaljevanju sistematično razdeli škodljivosti povijanja za pravilen razvoj telesa. Zanimiv je odstavek o otrokovem duševnem razvoju: »Že v tej zgodnji dobi otroka kvarimo, če se preveč ukvarjamo z njim. Otroek se tega privadi, mi seveda tudi, in otrok bo vedno ostal središče, krog katerega se vse suče. Mislil bo, da ne more biti drugače, kmalu bo on vladal v hiši. Iz takih otrok zrastejo ljudje, ki imajo pretirano mnenje o sebi in hočejo povsod igrati večjo vlogo, nego jo zmorejo, ter vsled tega doživijo neuspehe.«

Dr. Ambrožič je v uvodu zapisal, da se je pri pisanju knjige opiral na strokovno literaturo v nemškem jeziku, vendar je imel ves čas pred očmi domače razmere in potrebe. Dotaknil se je tudi družbenih vprašanj in kot nedopustno označil vedenje matere, ki zaradi družabnih obveznosti in lastne »komoditete« zanemarija in opusti dojenje. Opozoril je, da se ne bi smelo dogajati, da družine, ki najamejo dojiljo, ne sprejmejo pod streho tudi njenega otroka. Otroci dojilj so bili pogosto podhranjeni, saj so morali živeti ločeni od matere, medtem ko je ona dojila tujega otroka. Z razumljivo razlago je nagovarjal matere, zakaj naj opustijo starih vraž in kako naj začnejo negovati otroka po najnovejših priporočilih otroškega zdravstva.

Knjižica *Materinska pomoč zdravemu in bolnemu detetu* je bila leta 1925 ponatisnjena. V prenovljeni in izboljšani izdaji s 30 slikami jo je izdala Knjižnica inspektorja ministrstva narodnega zdravja v Ljubljani, natisnili so jo v Delniški tiskarni, d. d. v Ljubljani. V poročilu oddelka za socialno politiko pokrajinske uprave za Slovenijo v Ljubljani zasledimo, da jo je oskrbna sestra ob prvem obisku materi podarila brezplačno.

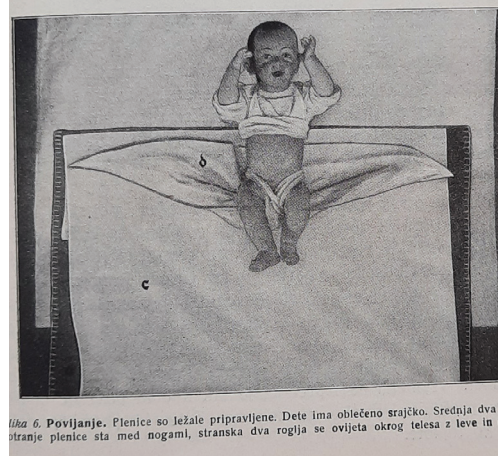
#### Literatura in viri:

Ambrožič, M., 1925. *Materinska pomoč zdravemu in bolnemu dojenčku*: s 30 slikami. Ljubljana: Knjižnica inspektorja ministrstva narodnega zdravja v Ljubljani.

SI AS 64 Pokrajinska uprava za Slovenijo, Oddelek za socialno skrbstvo, t. e. 1, Poročilo oddelka za socialno politiko pokrajinske uprave za Slovenijo v Ljubljani, 31. 12. 1923.



Slika 5. Plenice. a) Najbolj vnajna plenica ali prl, b) košček nepremočne tkanine, c) štirikotna plenica, na tri vogle zložena najbolj notranja plenica.

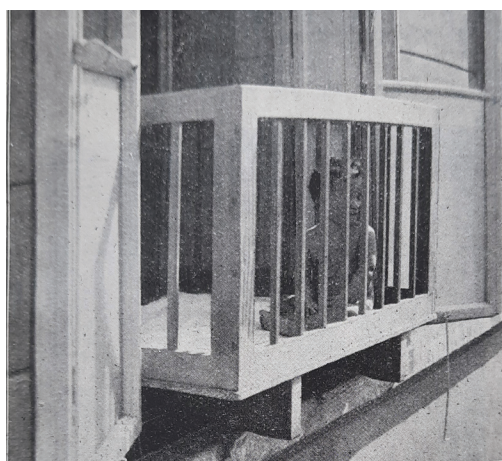


Slika 6. Povijanje. Plenice so ležale pripravljene. Dete ima obličeno srajčko. Srednja dva roglja sta med nogami, stranjska dva roglja se ovijeta okrog telesa z leve in desne strani.

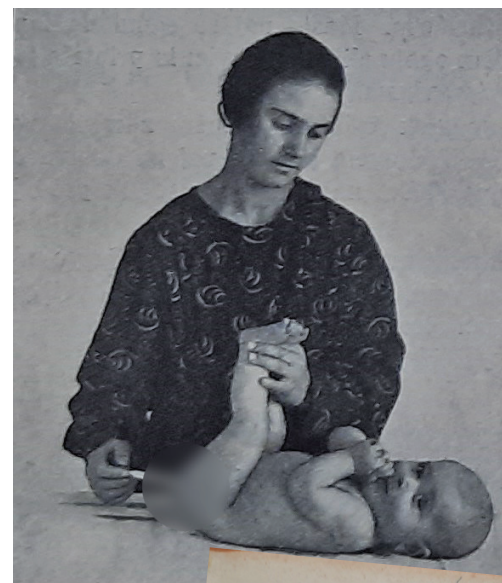
Plenice in povijanje otroka (Ambrožič, 1925)



Otroci v Epštajnovih gugalnikih (Ambrožič, 1925)



Stajica na oknu kot sobni balkon, priporočljiva za mestna stanovanja, kjer ni na razpolago vrta ali dvorišča (Ambrožič, 1925)



Merjenje telesne temperature (Ambrožič, 1925)

Naslovnica priročnika *Materinska pomoč zdravemu in bolnemu dojenčku* (Vir: Knjižnica Mirana Jarca Novo mesto)

